

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Το νέο αντιλαϊκό πρότυπο της πράσινης ανάπτυξης

Η σύγκλιση των απόψεων για τις θαυματουργές δυνατότητες της πράσινης οικονομίας είναι πράγματι εντυπωσιακή.

Ο πρωθυπουργός, Γ. Παπανδρέου, ο νέος πρόεδρος της ΝΔ, Αντ. Σαμαράς, και ένα πλήθος ομιλητών προσπάθησαν να μας πείσουν και από το βήμα του Συνεδρίου του Ελληνοαμερικανικού Επιμελητηρίου ότι επιτέλους υπάρχει μια πρόταση που μπορεί να διασφαλίσει ταυτόχρονα τη φιλολαϊκή διέξοδο απ' την κρίση και την προστασία του περιβάλλοντος. Μια πρόταση που μπορεί να αξιοποιήσει τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας μας για να παραχθεί νέος πλούτος, ο οποίος «θα μοιράζεται δίκαια σε όλους», ενώ ταυτόχρονα θα συμβάλει στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Η συγκεκριμένη πρόταση συνοδεύτηκε από το αναμενόμενο προσκλητήριο ταξικής συνεργασίας για την επίτευξη του νέου εθνικού οράματος.

Eurokinissi

Το φαινόμενο δεν αποτελεί ελληνική πρωτοτυπία. Από την ΕΕ και το περιβόητο Σχέδιο Ανάκαμψης της Οικονομίας, μέχρι τον Πρόεδρο Ομπάμα στις ΗΠΑ και την ηγεσία του ΟΟΣΑ, όλοι μάς καλούν να βαδίσουμε στο νέο πράσινο μονόδρομο.

Προβάλλουν σαν νέα σανίδα σωτηρίας την κρατική χρηματοδότηση νέων πράσινων επενδύσεων στις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, την παραγωγή νέων εμπορευμάτων με λιγότερο ρυπογόνα τεχνολογία (π.χ. πράσινα αυτοκίνητα), την επιβολή πράσινων φόρων.

Αν πιστέψει κανείς τις διακηρύξεις της ΕΕ και της κυβέρνησης, η επενδυτική στροφή στα νέα πράσινα προϊόντα και κλάδους θα οδηγήσει σε ένα δρόμο ανάπτυξης, που θα αφήσει οριστικά πίσω την περιοδική εκδήλωση της οικονομικής κρίσης. Τις ίδιες απατηλές υποσχέσεις ακούγαμε μια δεκαετία πριν για τη δυνατότητα της αειφόρου ανάπτυξης της Πληροφορικής και γενικότερα των κλάδων της «νέας οικονομίας» που θα έστελναν οριστικά στο χρονοντούλαπο της Ιστορίας την εκδήλωση της κρίσης.

Ο μύθος της διαρκούς ανάπτυξης και ευημερίας για όλους

Ο ισχυρισμός ότι η επένδυση σε νέους ανερχόμενους κλάδους της καπιταλιστικής οικονομίας μπορεί τάχα να ματαιώσει την περιοδική εκδήλωση της κρίσης, οφείλεται σε άγνοια, είτε σε συνειδητή προσπάθεια συσκότισης της βαθύτερης αιτίας της κρίσης υπερπαραγωγής, της κρίσης υπερσυσσώρευσης κεφαλαίου. **Ο συγκεκριμένος ισχυρισμός προσπαθεί να συγκαλύψει την πραγματική αιτία της κρίσης, την υποταγή της κοινωνικής παραγωγής στην καπιταλιστική ιδιοκτησία.** Προσπαθεί να κρύψει το πραγματικό πρόσωπο ενός συστήματος, όπου το τι και πόσο θα παραχθεί κάθε φορά δεν καθορίζεται απ' τις κοινωνικές ανάγκες, αλλά απ' το κυνηγητό του μεγαλύτερου, του πρόσθετου κέρδους.

Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο της καπιταλιστικής παραγωγής, κάθε επιχείρηση προσπαθεί όχι μόνο να διατηρήσει, αλλά και να επεκτείνει τη θέση της στην αγορά, να κερδίσει στον καπιταλιστικό ανταγωνισμό, εξασφαλίζοντας πρόσθετο κέρδος.

Κυνηγώντας το πρόσθετο κέρδος επιχειρεί επίσης να εισάγει σύγχρονες, πιο παραγωγικές μηχανές. Τα κεφάλαια που αξιοποιούν την καινοτόμα τεχνολογία αντλούν για ένα διάστημα πρόσθετα κέρδη έναντι των ανταγωνιστών, ώσπου η εφαρμογή της καινοτομίας γενικεύεται.

Ετσι, περιοδικά, μεγαλώνει η ανισομετρία μεταξύ τομέων και κλάδων της οικονομίας, η αναρχία της παραγωγής, η δυσαναλογία μεταξύ παραγωγής και αγοραστικής δύναμης των εργαζομένων. Ενισχύονται, δηλαδή, οι παράγοντες που οξύνουν την αντίθεση ανάμεσα στον κοινωνικό χαρακτήρα της παραγωγής και στην ατομική ιδιοποίηση των αποτελεσμάτων της και εκδηλώνεται η κρίση.

Ο ίδιος ο χαρακτήρας της καπιταλιστικής παραγωγής καθιστά αναπόφευκτη την εμφάνιση της κρίσης.

Το πρότυπο της πράσινης ανάπτυξης ούτε στοχεύει, ούτε μπορεί να αναιρέσει την αιτία που οδηγεί στην περιοδική εκδήλωση της κρίσης. Μια ματιά στο βάθος εκδήλωσης της κρίσης στη Γερμανία και την Ισλανδία, που προβλήθηκαν ως εμβλήματα πρωτοπόρας εφαρμογής των κατευθύνσεων της πράσινης οικονομίας, αρκεί για να προβληματίσει.

Στην πραγματικότητα, η συγκεκριμένη πρόταση επιχειρεί να διαμορφώσει διέξοδο ικανοποιητικής κερδοφορίας για τα υπερσυσσωρευμένα κεφάλαια. Στοχεύει στο να διαμορφώσει κίνητρα επενδύσεων, κίνητρα εισαγωγής και αξιοποίησης νέων τεχνολογιών για να δώσει προσωρινή ώθηση στην καπιταλιστική ανάπτυξη. Προωθεί νέες επενδύσεις που αγκαλιάζουν αρκετούς τομείς της οικονομίας απ' την ενέργεια και τη μεταποίηση μέχρι τις μεταφορές και τη βιομηχανία κατασκευών και διασφαλίζουν ένα ικανοποιητικό ποσοστό κέρδους. Αξίζει να σημειωθεί ότι μόνο η αναγκαία χρηματοδότηση των προτεινόμενων μέτρων για την κλιματική αλλαγή στις αναπτυσσόμενες χώρες φτάνει τα 100 δισ. ευρώ ετησίως μέχρι το 2020.

Η νέα επενδυτική πρόταση της άρχουσας τάξης συνοδεύεται, φυσικά, με την προσπάθεια αύξησης του βαθμού εκμετάλλευσης της εργατικής τάξης, επέκτασης των «μαύρων» εργασιακών σχέσεων ελαστικής - προσωρινής απασχόλησης, νέας αφαίρεσης ασφαλιστικών δικαιωμάτων. Η εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Σχεδίου για την Ανάκαμψη της Οικονομίας αποδεικνύει ότι η βελτίωση της κερδοφορίας δε συμβαδίζει με τη βελτίωση της κατάστασης της εργατικής τάξης. Η ανεργία στην ΕΕ σημειώνει απανωτά ρεκόρ δεκαετίας, όπως και το ποσοστό των εργαζομένων που βρίσκεται κάτω από το επίσημο όριο της φτώχειας. Το 2010 αναμένεται περαιτέρω αύξηση του αριθμού των ανέργων, παρά την αναμενόμενη ανάκαμψη του ρυθμού ανάπτυξης στην ΕΕ.

Το σύνολο των δικαιωμάτων θυσιάζεται για να συγκρατηθεί η πτώση του ποσοστού κέρδους. Παράλληλα, μεθοδεύεται η αφαίμαξη του λαϊκού εισοδήματος για να διασφαλισθεί η πρόσθετη κρατική χρηματοδότηση των πράσινων μονοπωλιακών ομίλων. Αφαίμαξη που περιλαμβάνει πράσινους φόρους και νέα πράσινα τέλη στο όνομα της προστασίας του περιβάλλοντος. Στη Δανία, που έχει ανακηρυχθεί από τον Γ. Παπανδρέου πρότυπο της πράσινης ανάπτυξης, επικρατεί πλήρης «απελευθέρωση» των απολύσεων, ελαχιστοποίηση των κρατικών ασφαλιστικών εισφορών και το υψηλότερο ευρωπαϊκό ποσοστό συμμετοχής περιβαλλοντικών φόρων στο σύνολο των φορολογικών εσόδων.

Στην πραγματικότητα, στο μόνο που μπορεί να συμβάλει το συγκεκριμένο πρότυπο είναι σε μια προσωρινή ανάκαμψη των ρυθμών κερδοφορίας και καπιταλιστικής ανάπτυξης, η οποία θα στηριχθεί στη συνεχή προσπάθεια συμπίεσης της τιμής της εργατικής δύναμης, στην αύξηση της σχετικής εξαθλίωσης της εργατικής τάξης, συγκριτικά με τον αυξανόμενο πλούτο που παράγεται. Οι εργαζόμενοι γνωρίζουν απ' την πείρα τους ότι ο υψηλός ρυθμός ανάπτυξης και κερδοφορίας πριν την εκδήλωση της κρίσης διασφαλίστηκε με τη συνεχή επίθεση και αφαίρεση δικαιωμάτων και κατακτήσεων.

Περί συγκριτικών πλεονεκτημάτων του ελληνικού καπιταλισμού

Οι αντιλαϊκές αυτές κατευθύνσεις έχουν ήδη εξειδικευτεί στη χώρα μας απ' την προηγούμενη κυβέρνηση της ΝΔ και προωθούνται με ταχύτητα απ' το ΠΑΣΟΚ. Ο νέος πακτωλός κρατικής χρηματοδότησης, μέσα από το ΕΣΠΑ, τον Αναπτυξιακό Νόμο, τις ΣΔΙΤ, έχει χρωματιστεί πλέον πράσινος.

Οι πράσινοι ιδιώτες επενδυτές στις ΑΠΕ διασφαλίζουν παχυλές κρατικές επιδοτήσεις, ενώ το κράτος δεσμεύεται να αγοράζει το «πράσινο» ρεύμα σε πανάκριβες τιμές, σε σχέση με το μέσο κόστος ηλεκτροπαραγωγής της ΔΕΗ ΑΕ.

Αντίστοιχα ορατές είναι και οι συνέπειες για τους εργαζόμενους από τη συντονισμένη - συνδυασμένη επίθεση διαρκείας σχετικά με το Ασφαλιστικό, την επέκταση των ελαστικών σχέσεων προσωρινής απασχόλησης, τη μείωση των πραγματικών μισθών, την αύξηση της έμμεσης φορολογίας, τα αυξημένα πράσινα τέλη για τα παλιότερα ρυπογόνα ΙΧ.

Αυτό που δεν είναι εξίσου φανερό αφορά τις μακροπρόθεσμες συνέπειες απ' τη στροφή στην κρατική στήριξη κλάδων που έχουν συγκριτικό πλεονέκτημα για την κερδοφορία του κεφαλαίου.

Στην πράξη θα επιταχυνθεί η συρρίκνωση κλάδων και τομέων που έχουν στρατηγική σημασία για την εγχώρια κάλυψη βασικών λαϊκών αναγκών, όπως της αγροτικής παραγωγής, της ναυπηγικής βιομηχανίας, της κλωστοϋφαντουργίας - ένδυσης. Θα οξυνθεί η ανισότητα στην ανάπτυξη περιοχών και τομέων της οικονομίας.

Το συγκεκριμένο πρότυπο απεξάρτησης απ' τα ορυκτά καύσιμα υποβαθμίζει ήδη στον ενεργειακό σχεδιασμό τη σημασία διερεύνησης πιθανών κοιτασμάτων πετρελαίου στο Αιγαίο, καθώς και τη σημαντική δυνατότητα αξιοποίησης της εγχώριας παραγωγής λιγνίτη την επόμενη εικοσαετία με κατάλληλη χωροθέτηση και σύγχρονη, φιλικότερη στο περιβάλλον τεχνολογία. Καταργεί τους σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής για αρκετά νησιά του Αιγαίου και δρομολογεί την ηλεκτροδότησή τους από την Τουρκία τις περιόδους που τα προβλεπόμενα Αιολικά Πάρκα θα είναι εκτός λειτουργίας.

Ενισχύει κατευθύνσεις όπως του «ποιοτικού τουρισμού», των ξενοδοχείων πολυτελείας σε βάρος της κάλυψης των αναγκών της λαϊκής οικογένειας για διακοπές.

Το νέο αναπτυξιακό πρότυπο υπονομεύει επίσης τις μελλοντικές δυνατότητες της λαϊκής εξουσίας να στηριχθεί σε σημαντικούς κλάδους και τομείς της εγχώριας παραγωγής για την κάλυψη βασικών λαϊκών αναγκών.

Ουσιαστική αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής;

Μήπως τουλάχιστον το συγκεκριμένο πρότυπο συμβάλλει ουσιαστικά στην προστασία του περιβάλλοντος; Διασφαλίζει έστω την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής γύρω απ' την οποία τα ιμπεριαλιστικά κέντρα έχουν σκόπιμα περιορίσει τον προβληματισμό για τα προβλήματα του περιβάλλοντος;

Στην ουσία, η πρόταση της πράσινης ανάπτυξης συσκοτίζει τη βασική αιτία που γεννά και διογκώνει τα σχετικά προβλήματα, την άναρχη καπιταλιστική ανάπτυξη με κριτήριο το κέρδος. Ο ανταγωνισμός των ομίλων για τη διασφάλιση πρόσθετου κέρδους κρύβεται πίσω απ' τη ρυπογόνα δράση επιχειρήσεων, τη μόλυνση του νερού και του αέρα, τα διατροφικά εγκλήματα, τα βιομηχανικά ατυχήματα μεγάλης έκτασης. Η εμπορευματοποίηση της γης πυροδοτεί τους εκτεταμένους εμπρησμούς δασικών εκτάσεων.

Στη συνέχεια, αναθέτει στην καπιταλιστική αγορά να δώσει λύσεις στα προβλήματα που η ίδια δημιουργεί, σύμφωνα με τα στρατηγικά της συμφέροντα. Έτσι η δυνατότητα της νέας τεχνολογίας για την προστασία του περιβάλλοντος ελαχιστοποιείται και ακυρώνεται απ' την αξιοποίηση της τεχνολογίας με γνώμονα το καπιταλιστικό κέρδος. Για παράδειγμα, στο όνομα της προστασίας του περιβάλλοντος, ιδιωτικοί όμιλοι διασφαλίζουν άδειες για επενδύσεις μεγάλης κλίμακας αιολικών πάρκων που καταστρέφουν δασικές εκτάσεις.

Στο έδαφος της αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής οξύνονται σήμερα οι ενδοϊμπεριαλιστικές αντιθέσεις και ξεδιπλώνονται νέα σχέδια άμεσων και έμμεσων ιμπεριαλιστικών επεμβάσεων. Εντείνεται η διαπάλη μεταξύ ΗΠΑ, Κίνας, ΕΕ, Ρωσίας, για τον καθορισμό στόχων, την επιβολή δεσμεύσεων, τους μηχανισμούς ελέγχου και τον επιμερισμό των βαρών χρηματοδότησης των πράσινων πολιτικών μπροστά στη Διάσκεψη της Κοπεγχάγης.

Το θέμα χαρακτηρίζεται πλέον σαν ζήτημα διεθνούς ασφάλειας και προωθούνται πλαίσια ελέγχου απ' τα ιμπεριαλιστικά κέντρα της ροής της μετανάστευσης, των υδάτινων πόρων, των ενεργειακών πηγών.

Οξύνεται ο ανταγωνισμός για τις πηγές ενέργειας που θα κυριαρχήσουν στο «ενεργειακό μείγμα» την επόμενη εικοσαετία σε κάθε ιμπεριαλιστικό κέντρο. Η ΕΕ που υστερεί έναντι της Ρωσίας και των ΗΠΑ στο γεωπολιτικό έλεγχο του πετρελαίου και του φυσικού αερίου εστιάζει στις ΑΠΕ.

Επιχειρείται, επίσης, η αξιοποίηση του θέματος για την εισαγωγή «πράσινων» προστατευτικών φραγμών σε προϊόντα της Κίνας και της Ινδίας που χαρακτηρίζονται ρυπογόνες τεχνολογίας.

Η πραγματική διέξοδος

Η διέξοδος για την ικανοποίηση των λαϊκών αναγκών βρίσκεται στον αντίποδα του νέου προτύπου ανάπτυξης που προτείνει η ΕΕ και η κυβέρνηση με την πλήρη στήριξη της ΝΔ. Η συνδυασμένη και συντονισμένη επίθεση

της άρχουσας τάξης στα λαϊκά δικαιώματα υπογραμμίζει την ανάγκη να κλιμακωθεί ο αγώνας προς τη μόνη εναλλακτική διέξοδο για το λαϊκό συμφέρον απ' την καπιταλιστική κρίση: Την κατάργηση της καπιταλιστικής ιδιοκτησίας στα συγκεντρωμένα μέσα παραγωγής, την επιβολή της κοινωνικής ιδιοκτησίας τους για την κατανομή τους στην παραγωγική διαδικασία με κεντρικό σχεδιασμό που στοχεύει στην ικανοποίηση των λαϊκών αναγκών. Έτσι μπορεί να διασφαλισθεί και η αποτελεσματική προστασία του περιβάλλοντος. Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο, για παράδειγμα, ο ενιαίος κρατικός φορέας ενέργειας θα επιλέγει με γνώμονα τη λαϊκή ευημερία ποιες πηγές ενέργειας θα αξιοποιηθούν, σε ποιες αναλογίες, πού και πότε θα χωροθετηθούν οι σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής, με ποια τεχνολογία παραγωγής κ.λπ.

Για να ανοίξει ο δρόμος γι' αυτήν την ελπιδοφόρα προοπτική δυναμώνουμε την ταξική πάλη, πολιτικοποιούμε τον οικονομικό αγώνα σήμερα με αφετηρία το στόχο να πληρώσουν την κρίση τα μονοπώλια.

Αποκαλύπτουμε ότι καμιά πράσινη πρόταση δεν μπορεί να μεταμορφώσει τον αντιλαϊκό χαρακτήρα του καπιταλισμού.

Καλούμε τους εργαζόμενους να βαδίσουν τον ελπιδοφόρο δρόμο της λαϊκής αντεπίθεσης, που οδηγεί στην ανατροπή του συστήματος που γεννά την κρίση, την ανεργία, τη φτώχεια και τη ρύπανση του περιβάλλοντος.

Του

Μάκη ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ*

*Ο Μάκης Παπαδόπουλος είναι μέλος της ΚΕ του ΚΚΕ, υπεύθυνος του Τμήματος Οικονομίας